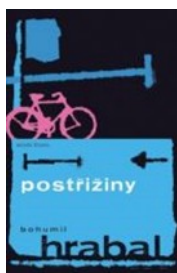

3 Analýza českých autentických textů – handout 9 Bohumil Hrabal – Postřižiny (1976)

O knize

Vzpomínková próza je první částí trilogie Městečko u vody, která pokračuje knihou Krasosmutnění (1979) a Harlekýnovy milióny (1981). V Postřižinách se autor vrací do doby a míst svého dětství. Hlavní roli hraje nymburský pivovar, ve kterém se celý příběh za první republiky odehrává.

Krátký retrospektivní román je vyprávěn Maryškou, Hrabalovou maminkou a ženou správce pivovaru Francina. Děj se odvíjí v době, kdy byla ještě bezdětná a plně si užívala život v Nymburce. Na maloměstě ji každý znal pro její krásu, radost ze

života a otevřenou mysl. Ta se v Postřižinách naplno projeví až s příchodem Pepina, jejího švagra. Francinův bratr je typický Hrabalův pábitel, který lidem v okolí vypráví neskutečné příběhy a zážitky.

Vedle rozmarné Maryšky a hlučného, natvrdlého, vynalézavého strýce Pepina žije Francin trochu nudným a starobylým životem. Nelíbí se mu, že jeho žena pije pivo, jí tučné maso ze zabijačky a vadí mu také to, s jakým obdivem na ni všichni lidé hledí při její návštěvě města. Ráda se projíždí na kole s rozpuštěnými dlouhými vlasy, které jí každá místní žena může závidět.

Jedním z motivů tohoto krátkého románu je lehká kritika maloměšťáctví, které je zde zastoupeno konzervativním správcem pivovaru Francinem. Naopak jeho manželka je postavou představující pokrok a příchod nové doby, který je v Postřižinách naznačen motivem zkracování vlasů. k tomu se navíc v knize mihne gramofon a rádio jako vynálezy nové doby, které lidem umožní překonávat vzdálenosti.

Nejživelnější postavou celé knihy je strýc Pepin, ale zajímavé jsou i vedlejší postavy jako doktor Gruntorád nebo holič Dóďa. Hrabal tyto lidské povahy vykresluje s viditelnou groteskností. Smysl pro humor mu nechybí ani při popisu střetu konvenčního a volnomyšlenkářského vidění světa, staré a nové doby.

Zdroj: <http://www.bohumil-hrabal.cz/postriziny/>

Otázky

1. Kdy a kde se odehrává příběh knihy Postřižiny?
2. Kdo je Maryška, Francin a Pepin? Jaké mají povahy?

Ukázka 1

Ted' mě měl Francin takovou, jakou si mě přál mít, slušnou ženu **sedící** doma, ženskou, o které věděl, kde je dnes a kde bude zítra, kde by si ji přál mít navždycky, ne moc **nemocnou**, ale nemocnou jakoby, ženu, která by se **dobelhala** ke kamnům, k židli, ke stolu, hlavně ale **ženu, která by mu byla na obtíž**, protože vrchol **manželského** soužití viděl Francin v tom, že jsem mu **vděčná**, že mi ráno připraví snídani, v poledne na **motocyklu** sjede pro oběd do restaurace, hlavně ale aby mi ukázal, jak mne má rád, jak o mne s radostí může **pečovat**, a tak nějak, jak se stará on o mne, že bych se měla starat i já o něho, to byl Francinův sen, abych každý rok dostala angíny a chřipky, abych občas měla i zápal plic. To **vždycky byl radostí bez sebe**, nikdo nikdy se nemohl starat o člověka tak, jako se staral Francin, to bylo jeho náboženství, **nebe na zemi**, když mne mohl balit do prostěradel **namočených** do studené vody, kdy s prostěradlem obíhal kolem mne a tak je na mne namotával, jako by mne zaživa balzamoval, ale potom mne vzal do náruče a opatrně mne ukládal do postele, jako holčičky ukládají panenku. A každou hodinu odbíhal z kanceláře, aby mi měřil teplotu, každé dvě hodiny mi měnil obklady a v duchu

se jistě modlil, ne že by si to přál, ale kdyby jinak Osud nedal, tak abych už nevstala, abych byla jeho miminko, které ho potřebuje tak, jako on potřebuje mne. A když jsem byla v rekonvalescenci a začala jsem chodit, když jsem se začínala zase od srdce smát a zase ta neslušná ženská začala ve mně vítězit, Francin zase se stahoval do sebe a zase snil o tom, že jsem ochrnutá a on mne vozí na kolečkové židli, večer mi předčítá Národní politiku nebo nějaký román, a tak by se vyrovnal ten jeho komplex z mé dravé zdravoti, která milovala náhodu a nepředvídanou událost a podivuhodné setkání, zatímco Francin miloval pořádek a řád, opakování mu ukazovalo správnou cestu, všechno, co se dalo předvídat a zařídit, to všechno byl Francinův život, svět, ve který věřil a bez kterého nedovedl žít.

Úkoly

1. Co je typické pro Hrabalův styl?
2. Najděte v ukázce charakteristiky Francina a Maryšky.
3. Zkuste bez slovníku vysvětlit význam žlutých slov.
4. Najděte synonyma zelených slov.
5. Vysvětlete modré frazémy.
6. Od jakého slovního druhu byla utvořena oranžová slova?
7. Od jakého slovního druhu byla utvořena červená slova?

Ukázka 2

[...] – Na komín? – divil se Pepin.

– Na komín, – řekla jsem.

A Francin zmizel za větvemi, jeho bílá košile teď vešla do kanceláře.

– Tak tedy: **Direkción!** – zvolal strýc Pepin a vystoupil na první kramli, pak se rozmyslel, seskočil a řekl: – Až po vás. –

A to, o čem jsem od prvního dne v pivovaře snívala, abych našla sílu a vylezla na pivovarský komín, to se tyčilo a stoupalo přede mnou, zaklonila jsem hlavu a chytila se první kramle, perspektiva ubíhala vzhůru stále se zmenšujícími a zmenšujícími kramlemi, ten šedesátimetrový komín v tom zkrácení pohledu se podobal těžkému napřaženému dělu, to, co mne lákalo, byl vlající zelený trikot, který někdo přivázal k hromosvodu, a ten zelený trikot, zatímco dole byl vánek, ten zelený trikot vlál a až do otevřeného okna jsem slyšela, jak ten zelený trikot vydává zvuk rachotícího plechu, a já jsem se chytila první kramle, uvolnila jsem ruku a rozvázala zelenou mašličku, která mi poutala vlasy, a rychle jsem ručkovala, nohy jak spřažené nápravy dostaly ten samý rytmus, v polovičce komína jsem ucítila první nápor proudícího vzduchu, vlasy se mi vzduly, skoro mne předběhly, celá jsem se najednou ocitla v mých rozpuštěných vlasech, které jak hudba kolem mne se rozprostřely, několikrát se moje vlasy položily na kramli, musela jsem dávat pozor a zpomalit práci nohou, protože jsem si šlapala do vlastních vlasů, ach, kdyby tady byl Boďa, ten by mi přidržel ty moje vlasy, proměnil by se v anděla a tak v letu by dával pozor, aby se mi nedostaly vlasy do drátů a řetězu, tak nějak se podobalo to moje stoupání na komín jízdy na bicyklu, počkala jsem chvíli, vítr jako by si umínil, že vychutná moje vlasy, zvedl a přehrнул mi je tak, že jsem měla dojem, že visím za vlasy na uzel přivázaná několik kramlí nade mnou, pak vítr naráz ustal, vlasy se rozvázaly a zvolna, jako uvolněné zlaté ručičky na kostelních hodinách, padaly ty moje vlasy, jako by mi z hlavy rozevřel a teď zvolna zavíral chvost zlatý páv.

[...]

Úkoly

1. Vysvětlete význam žlutě označených slov.
2. Najděte synonyma zeleně označených slov.
3. K jakému slovnímu druhu patří oranžová slova? Jakým způsobem byla utvořena?

4. Jakým způsobem byla utvořena **červená** slova?

Cvičení

1. Tvořte adjektiva od substantiv. (Trnk 103/177a, výběr)

1. Dostali jsme se na cestu *lesem*. 2. Nemáš nějakou krabici z *papíru*? 3. Teď je počasí úplně *jako na podzim*. 4. Nejraději mám popelníky z *kovu*. 5. Ta kniha je z knihovny *školy*. 6. Sedl si na židli z *kuchyně*. 7. Počkáme před budovou *nádraží*. 8. Slyšeli jsme to ve zprávách v *televizi*. 9. Kniha byla vytištěna písmem *pro slepce*. 10. Bydleli jsme v chatě *na horách*. 11. Nejsou tu ještě noviny z *pátku*? 12. Chce se věnovat povolání *učitele*. 13. Do nohy jsem dostal křeč *svalů*. 14. Místnosti v *přízemí* jsou tam dost tmavé. 15. Je to taková práce *pro oddech*.

2. Z označených výrazů tvořte adjektiva. (Trnk 109/185, 107/182, výběr)

Např.: Dítě se *unavilo*. - unavené dítě

1. Ta kniha se *ztratila*. 2. Hračka se *rozbila*. 2. Melodie *klesá*. 3. Včera se *opil*. 4. Kotě si *hraje* na zahradě. 5. Dítě *plakalo*. 6. Ten člověk *mlčí*. 7. Balík *jsme připravili*. 8. Jablko *shnilo*. 9. Papíry *jsme vyhodili*. 10. Květiny *zvadly*. 11. Přišel v hodinu, *kterou mu určili*. 12. Ovoce *spadlo* ze stromu.